Slimību profilakses un kontroles centrs

Aizkraukles novada veselības profils

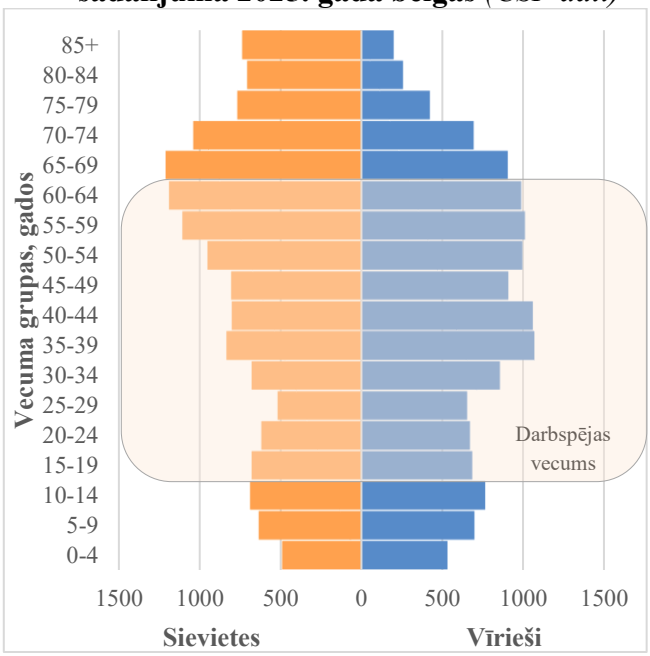
Šajā profilā apkopoti dati par būtiskākajiem veselības rādītājiem Aizkraukles novadā laika periodā no 2015. gada līdz 2025. gadam*. Informācija sagatavota, izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes un Slimību profilakses un kontroles centra datus.

Plašāka informācija par Latvijas iedzīvotāju veselību pieejama mājaslapā www.spkc.gov.lv

Iedzīvotāju skaits: 27 825 *(2025. g. beigās)*
Procenti no Latvijas iedzīvotājiem: 1,5%
Iedzīvotāju dabiskā kustība 2025. g.: dzimuši 149, miruši 450 (CSP dati)

1.attēls. **Aizkraukles novada pastāvīgo iedzīvotāju skaits vecuma un dzimuma sadalījumā 2025. gada beigās** *(CSP dati)*

Pozitīvās tendences**

- ☑ Zemāka saslimstība ar ērču izraisītajām slimībām – laimboreliozi un ērču encefalītu.
- ☑ Zema saslimstība ar HIV un AIDS.
- ☑ Zemāka saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem.
- ☑ Mazāk zaudētu potenciālo mūža gadu (PZMG) no ārējiem cēloņiem.
- ☑ Augstāks mājas vizīšu īpatsvars ambulatoro apmeklējumu struktūrā.
- ☑ Zemāka priekšlaicīga mirstība no SAS.

Problēmas un izaicinājumi**

- ☑ Zema dzimstība un strauji samazinās iedzīvotāju skaits.
- ☑ Augstāks demogrāfiskās slodzes līmenis, augstāks senioru īpatsvars.
- ☑ Augstāka mirstība no SAS un ļaundabīgajiem audzējiem.
- ☑ Augstāka mirstība no pašnāvībām, transporta nelaimes gadījumiem, noslīkšanas.
- ☑ Pieaug saslimstība ar cukura diabētu.
- ☑ Nepietiekama veselības aprūpes pieejamība (zemāks ārstu relatīvais skaits un mazāk ambulatoro apmeklējumu)

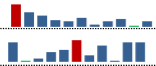
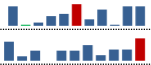
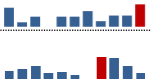
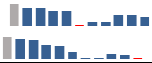
**Aizkraukles novada dati analizēti, ņemot vērā 2021. gada administratīvi teritoriālo reformu. Šajā pārskatā par Aizkraukles novadu ietverti dati par sešām administratīvi teritoriālajām vienībām līdz 2021. gada 30. jūnijam – Aizkraukles novadu, Jaunjelgavas novadu, Kokneses novadu, Neretas novadu, Pļaviņu novadu un Skrīveru novadu.*

***Salīdzināts ar vidējo rādītāju valstī.*

Tabulā attēloti jaunākie (2025. gads) veselību raksturojošie rādītāji **Aizkraukles novadā** salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī. Zem tabulas atrodams rādītāju aprēķina skaidrojums.
Vienkāršākai uzskatei izmantoti simboli un krāsas:

- 🡅 Rādītājs ir augstāks nekā vidēji valstī
- 🡇 Rādītājs ir zemāks nekā vidēji valstī
- ○ Rādītājs būtiski neatšķiras (<5%) no vidējā rādītāja valstī

- sarkans – negatīvs rādītājs
- zaļš – pozitīvs rādītājs
- oranžs – neitrāls rādītājs

		Indikators	Vidēji Latvijā	Aizkraukles novadā	Tendence periodā Aizkraukles novadā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	1	Dzimstība	6,4	5,3		🡇
	2	Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem	625	571		🡇
	3	Cukura diabēta pacientu relatīvais skaits	5724	6365		🡅
	4	Saslimstība ar HIV	9,5	7,1*		🡇
	5	Saslimstība ar AIDS	2,8	7,1*		🡅
	6	Saslimstība ar tuberkulozi	15,4	17,8		🡅
	7	Saslimstība ar laimboreliozi	29,1	28,5		○
	8	Saslimstība ar ērču encefalītu	10,0	14,3		🡅
	9	Bērnu, kas dzimuši nepilngadīgām mātēm, īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	0,6	0,7*		🡅
	10	Bērnu, kas dzimuši mātēm pēc 35 g. v., īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	30,6	27,1		🡇
	11	Dzīvi dzimušie ar zemu dzimšanas svaru (zem 2500 g), %	4,4	2,1*		🡇
	12	Praktizējošo ārstu relatīvais skaits	34,6	11,5		🡇
	13	Praktizējošo ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits	10,4	6,4		🡇
	14	Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem/mājas vizīšu skaits	6,3/0,06	4,0/0,09		🡇/🡅
Mirstība**	15	Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	711	863		🡅
	16	Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem	291	314		🡅
	17	Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	71,8	67,8		🡇
	18	Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām	55,8	60,6		🡅
	19	Perinatālā mirstība	5,7	6,9		🡅
	20	Zīdaiņu mirstība	2,9	6,9*		🡅
	21	Potenciāli zaudētie mūža gadi līdz 64 g. v.	4150	4970		🡅

Piezīmes: **1** Uz 1000 iedzīvotāju; **2** Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; **3** Uz 100 000 iedzīvotāju; **4-8** Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; **9-10** Īpatsvars procentos no dzīvi dzimušajiem mātēm visās vecuma grupās; **11** Īpatsvars procentos no visiem dzīvi dzimušajiem; **12** Praktizējošo ārstu skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidentiem, uz 10 000 iedzīvotāju; **13** Uz 10 000 iedzīvotāju; **14** Uz 1 iedzīvotāju; **15-18** Uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgā vecuma grupā; **19** Uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo; **20** Uz 1000 dzīvi dzimušo; **21** Uz 100 000 iedzīvotāju vecuma grupā 0-64 gadi.

Datu avoti: 1 CSP; **2-5** PREDA, SPKC; **6-8** VISUMS, SPKC; **9-11** Jaundzimušo reģistrs, SPKC; **12-13** Pārskats par iestādes personālu, SPKC; **14** Pārskats par ārstniecības iestādes darbību, SPKC; **15-21** Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC.

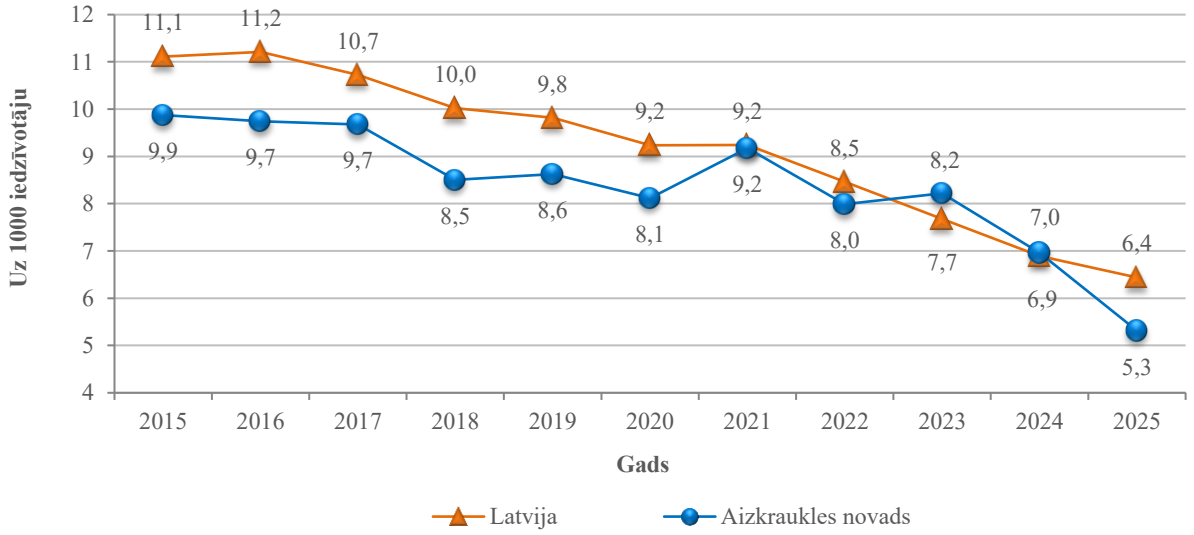
* Mazāk par 3 gadījumiem gadā
**Dati par Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņiem aktualizēti 10.07.2026.

Saite uz tabulu SPKC mājaslapā: https://www.spkc.gov.lv/lv/latvijas-regionu-un-pasvaldibu-veselibas-profili

Situācijas apraksts

2021. gada administratīvi teritoriālās reformas rezultātā tika apvienotas sešas administratīvi teritoriālās vienības – bijušais Aizkraukles novads, Jaunjelgavas novads, Kokneses novads, Neretas novads, Pļaviņu novads un Skrīveru novads un izveidots vienots Aizkraukles novads ar centru Aizkrauklē. Pašreizējā novada teritorijā ietilpst 18 pagasti un 4 pilsētas – Aizkraukle, Pļaviņas, Koknese, Jaunjelgava. Jaunizveidotajā Aizkraukles novadā dzīvo 1,5% Latvijas iedzīvotāju. 48% novada iedzīvotāju dzīvo pilsētās – 2025. gada beigās Aizkrauklē dzīvoja 23,6% novada iedzīvotāju, Pļaviņās 10,1%, Koknesē 8,4%, Jaunjelgavā 5,9%. Demogrāfiskās slodzes līmenis[1] Aizkraukles novadā ir augstāks nekā vidēji valstī – 2025. gadā rādītājs bija 612 (vidēji Latvijā 586), kas saistīts ar augstāku senioru īpatsvaru Aizkraukles novada iedzīvotāju populācijā nekā vidēji valstī (Aizkraukles novadā senioru īpatsvars 24,5%, vidēji valstī 22,1%). Gan Latvijā kopumā, gan Aizkraukles novadā 2025. gadā ir samazinājies demogrāfiskās slodzes līmenis, kas saistīts ar zemo dzimstību. Līdzīgi kā citviet Latvijā, arī Aizkraukles novadā iedzīvotāju skaits dinamikā samazinās, tomēr iedzīvotāju skaita kritums ir daudz straujāks – kopš 2015. gada iedzīvotāju skaits šajā administratīvajā teritorijā ir samazinājies par apmēram 15% jeb par 4,1 tūkstoti iedzīvotāju. Salīdzinoši Latvijā kopumā šajā laika periodā iedzīvotāju skaits samazinājies par 6,7%. Iedzīvotāju skaitu ietekmē gan dzimstība, gan mirstība, gan Latvijas iedzīvotāju starptautiskā migrācija, tomēr galvenokārt šādas pārmaiņas dinamikā skaidrojamas ar iedzīvotāju skaita ataudzes nepietiekamību – ik gadu Aizkraukles novadā nomirst trīs reizes vairāk iedzīvotāju nekā piedzimst, tāpat vērojama iedzīvotāju migrācija prom no lauku reģioniem uz lielajām pilsētām.

2.attēls. **Dzimstība Aizkraukles novadā un vidēji Latvijā, uz 1000 iedzīvotāju** *(CSP dati)*

Dzimstība Aizkraukles novadā līdz 2021. gadam bija zemāka nekā vidēji valstī, tad pieauga, 2023. gadā pat pārsniedzot Latvijas vidējos rādītājus, bet 2025. gadā jau atkal ir zemāka nekā vidēji valstī (skat. 2. attēlu). Augstākā dzimstība reģistrēta 2015. gadā, kad dzimušo skaits uz 1000 iedzīvotāju sasniedza 9,9 dzimušos (318 jaundzimušie), bet zemākā dzimstība fiksēta 2025. gadā, kad reģistrēti vien 5,3 dzimušie uz 1000 iedzīvotāju (149 jaundzimušie). Arī Latvijā 2025. gadā ir reģistrēts viszemākais jaundzimušo skaits šajā periodā. Nepilngadīgām mātēm dzimušo bērnu skaits Aizkraukles novadā nav liels, tomēr, rēķinot no visiem jaundzimušajiem, to īpatsvars ir augstāks nekā vidēji Latvijā; augstākais nepilngadīgām mātēm dzimušo bērnu skaits tika reģistrēts 2022. gadā – 6 jaundzimušie (2,7% no visiem dzimušajiem). Jaundzimušo īpatsvars ar **zemu dzimšanas svaru** (zem 2,5 kg) dinamikā svārstās, 2025. gadā šis rādītājs bija 2,1% (vidēji valstī 4,4%).

[1] Rādītājs, kas raksturo bērnu (0-14 g. v.) un pensijas vecuma (65+ g. v.) iedzīvotāju skaita attiecību pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem (15-64 g. v.). Rādītāju izsaka uz 1000 iedzīvotāju.

Perinatālā mirstības (nedzīvi dzimušie un pirmajā dzīves nedēļā mirušie) un **zīdaiņu mirstības** (līdz 1 gada vecumam) rādītājus ietekmē dzimušo skaits; tā kā Aizkraukles novadā dzimstība ir zema, tad katrs nāves gadījums būtiski ietekmē relatīvo rādītāju, jo to izsaka uz novadā dzimušo bērnu skaitu. Lai gan atsevišķos gados Aizkraukles novadā nav reģistrēts neviens šāds nāves gadījums, citos gados (piemēram, 2019. gadā) nāves gadījumu skaitam pieaugot līdz 3 gadījumiem gadā, rādītājs būtiski pārsniedz vidējo valsts rādītāju. Attiecīgi, analizējot šos abus rādītājus, jāņem vērā zemās dzimstības ietekme uz tiem.

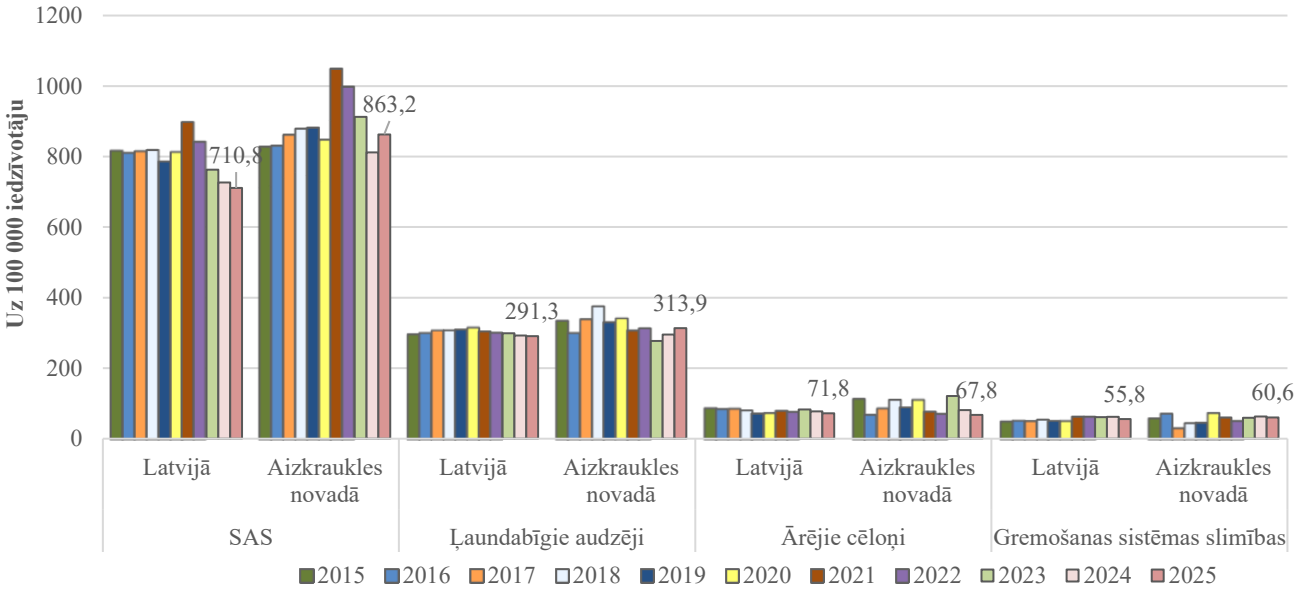
3. attēls. **Galvenie nāves cēloņi 2025. gadā, īpatsvars procentos**

Galvenie nāves cēloņi Latvijā gadu no gada ir nemainīgi – sirds un asinsvadu slimības, ļaundabīgie audzēji, ārējie nāves cēloņi un gremošanas sistēmas slimības. No 2020. līdz 2022. gadam kā viens no galvenajiem nāves cēloņiem Latvijā bija arī Covid-19, šajā laika periodā kļūstot par trešo biežāko nāves cēloni. Aizkraukles novadā no 2020. līdz 2022. gadam no Covid-19 nomira 93 iedzīvotāji, kopš 2023. gadā mirušo skaits no Covid-19 ir būtiski samazinājies.

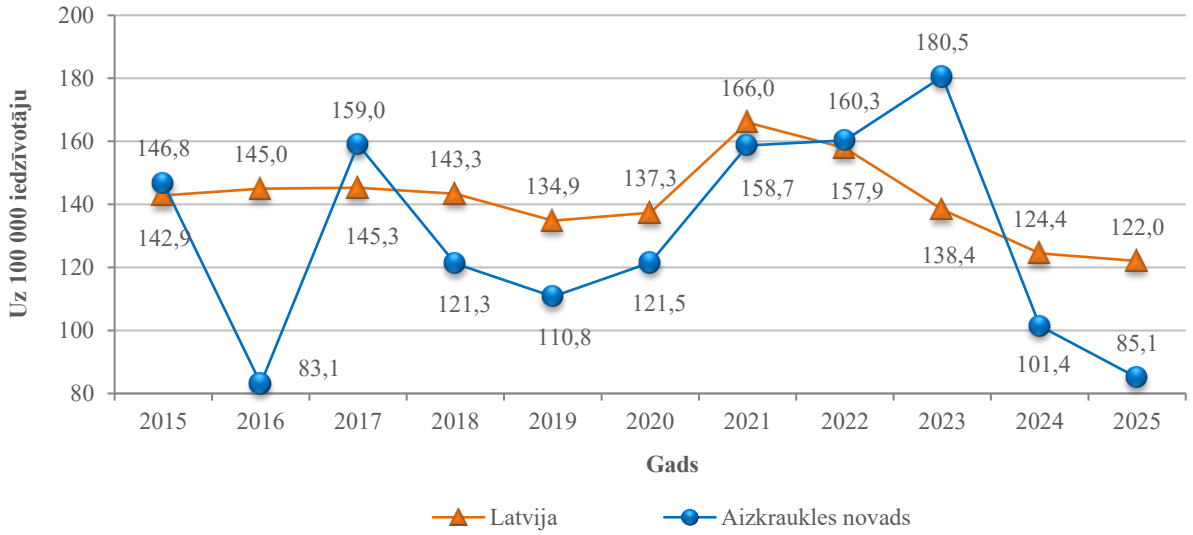
Galvenais nāves cēlonis gan Aizkraukles novadā, gan Latvijā ir sirds un asinsvadu slimības (2025. gadā Aizkraukles novadā 54% no visiem mirušajiem) un ļaundabīgie audzēji (attiecīgi 20%). Trešais izplatītākais nāves cēlonis ir ārējie nāves cēloņi (4,2%), un pēc tam – gremošanas sistēmas slimības (3,8%) (skat. 3. un 4. attēlu).

4. attēls. **Galvenie nāves cēloņi 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Mirstība no sirds un asinsvadu slimībām (SAS) ir biežākais nāves cēlonis Latvijas iedzīvotāju vidū un veido apmēram pusi no visiem nāves cēloņiem, t. sk. arī Aizkraukles novadā. Visā periodā mirstība no SAS Aizkraukles novadā ir augsta, pīķi sasniedzot 2021. gadā, kad Covid-19 pandēmijas laikā visā valstī pieauga mirstība no SAS, tomēr Aizkraukles novadā šis rādītājs pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 17%. Dinamikā mirstība no SAS ir mainīga, 2025. gadā nedaudz pieaugusi attiecībā pret iepriekšējo gadu, aizvien saglabājoties augstai un pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 21% (skat. 4. attēlu). Priekšlaicīga mirstība (līdz 64 gadu vecumam) no SAS Aizkraukles novadā dinamikā ir mainīga, pēdējos divus gadus – zemāka nekā vidēji Latvijā (skat. 5. attēlu).

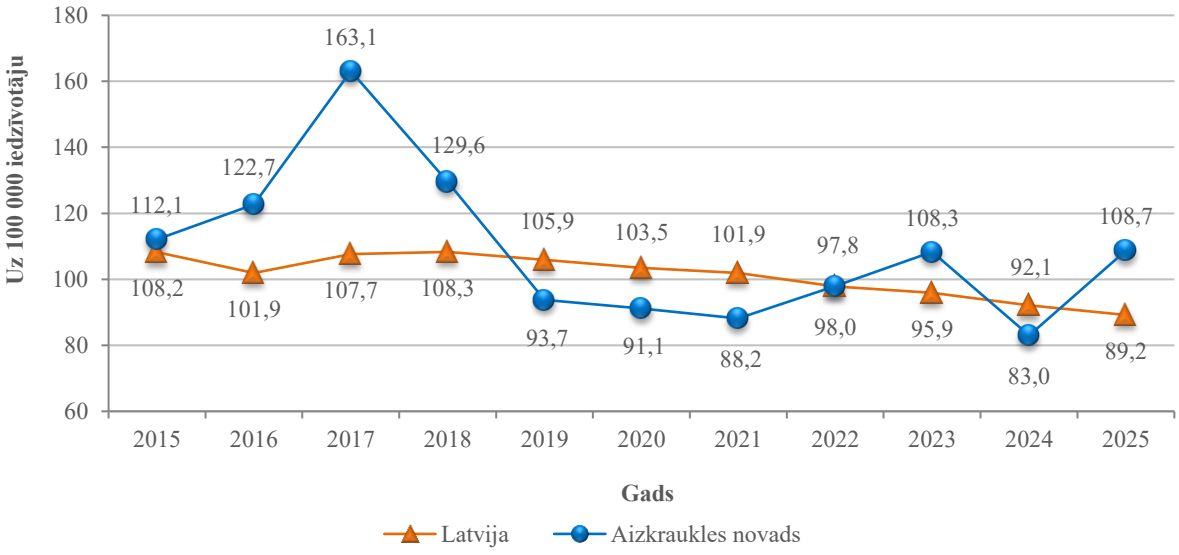
5.attēls. **Priekšlaicīga mirstība no SAS 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Ļaundabīgie audzēji ir otrs biežākais nāves cēlonis kā Latvijā, tā Aizkraukles novadā.

Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem Aizkraukles novadā ir nedaudz augstāka nekā vidēji Latvijā; augstākā mirstība reģistrēta 2018. gadā, kad rādītājs sasniedza 376 gadījumus uz 100 000 iedzīvotāju, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī tajā gadā par 22%. 2024. un 2025. gadā mirstība pieauga, 2025. gadā pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 7,8% (skat. 4. attēlu). Priekšlaicīga mirstība (līdz 64 gadu vecumam) no ļaundabīgajiem audzējiem Latvijā dinamikā mazinās (no 108 gadījumiem 2015. gadā līdz 89 gadījumiem 2025. gadā, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju), bet Aizkraukles novadā dinamikā ir mainīga, 2025. gadā ir pieaugusi, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 22% (skat. 6. attēlu).

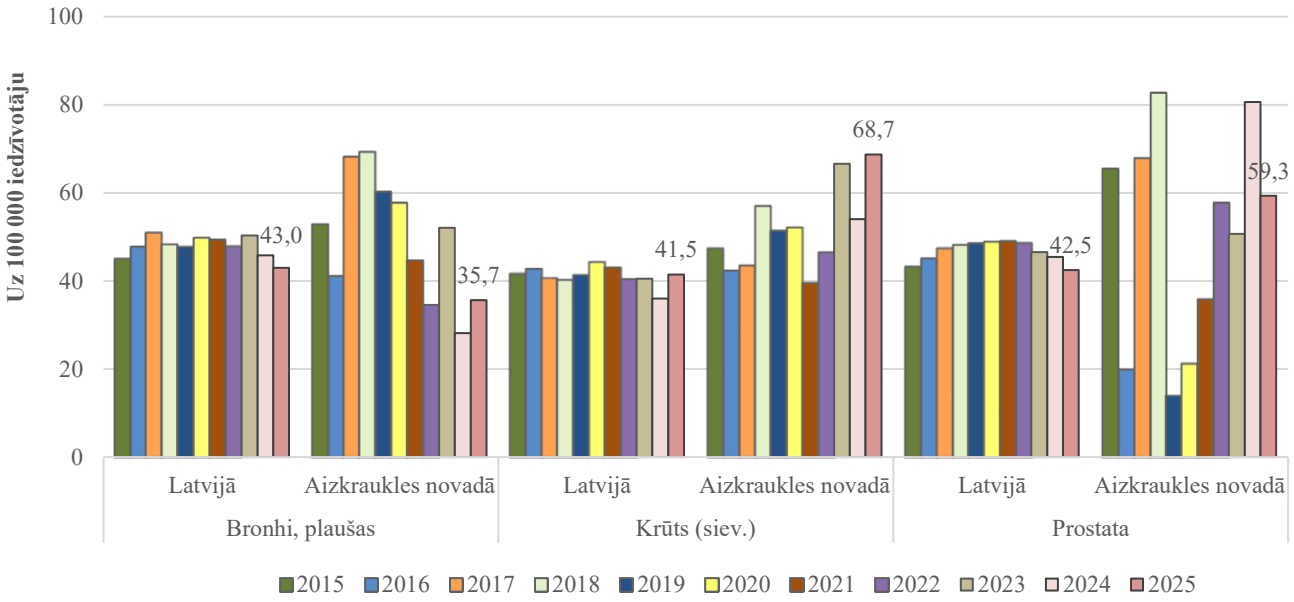
6.attēls. **Priekšlaicīga mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Augstākā mirstība ļaundabīgo audzēju grupā Aizkraukles novadā, līdzīgi kā Latvijā kopumā, ir no bronhu un plaušu audzēja, prostatas audzēja vīriešiem, krūts audzēja sievietēm un resnās, sigmveida un taisnās zarnas audzējiem.

Dinamikā rādītāji ir mainīgi, tomēr iezīmējas tendence, ka Aizkraukles novadā mirstība no krūts audzēja sievietēm un prostatas audzēja vīriešiem pēdējos gados ir augstāka nekā vidēji Latvijā (skat. 7. attēlu), atsevišķos gados pārsniedzot vidējo rādītāju gandrīz uz pusi.

7.attēls. **Mirstība no biežākajiem ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Aizkraukles novadā mirstība no bronhu un plaušu audzējiem dinamikā ir svārstīga, tomēr 2015., 2018.-2020., 2023. gadā pārsniedza mirstību no šiem audzējiem vidēji Latvijā. Kopumā šajā periodā – no 2015. līdz 2025. gadam no bronhu un plaušu audzēja Aizkraukles novadā mirušas 163 personas, 2025. gadā – 10, jeb 35,7 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 43,0). Visaugstākā mirstība reģistrēta 2018. gadā, pārsniedzot vidējo rādītāju Latvijā par 43%. Gan Latvijā, gan Aizkraukles novadā mirstība ir daudz augstāka vīriešiem (Aizkraukles novadā 4:1) nekā sievietēm. Mirstība no bronhu un plaušu audzēja strauji pieaug pēc 50 gadu vecuma, puse mirušo ir vecumā no 60 līdz 74 gadiem.

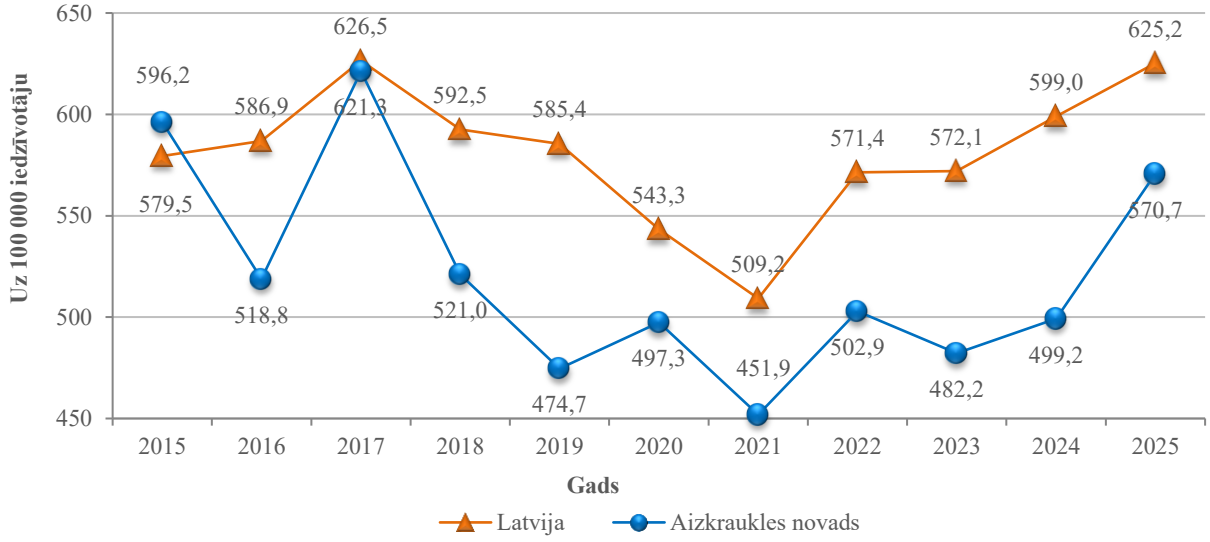
Krūts audzējs sievietēm Aizkraukles novadā ir izplatīts nāves cēlonis ļaundabīgo audzēju grupā, kurš skar arī gados jaunas sievietes – 27% mirušo ir bijušas jaunākas par 64 gadiem. Visaugstākā mirstība reģistrēta 2025. gadā, kad reģistrēti 68,7 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (10 nāves gadījumi), pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 69%.

Prostatas audzējs vīriešiem Latvijā ir starp galvenajiem nāves cēloņiem ļaundabīgo audzēju grupā; pārsvarā tas skar vīriešus vecuma grupā virs 70 gadiem (~80% no visiem mirušajiem). No 2015. līdz 2025. gadam no prostatas audzēja Aizkraukles novadā mirušas 79 personas. Mirstība no šiem audzējiem dinamikā ir mainīga, pēdējos četrus gadus – augsta. 2018. gadā reģistrēts augstākais rādītājs aplūkotajā periodā, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī 1,7 reizes. 2025. gadā mirstība no prostatas audzēja pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 40% (skat. 7. attēlu).

Citi ļaundabīgie audzēji Aizkraukles novadā, no kuriem ir augsta mirstība, ir resnās, sigmveida un taisnās zarnas audzēji, aizkuņģa dziedzera audzēji, urīnizvadorgānu ļaundabīgie audzēji un olnīcu ļaundabīgie audzēji sievietēm.

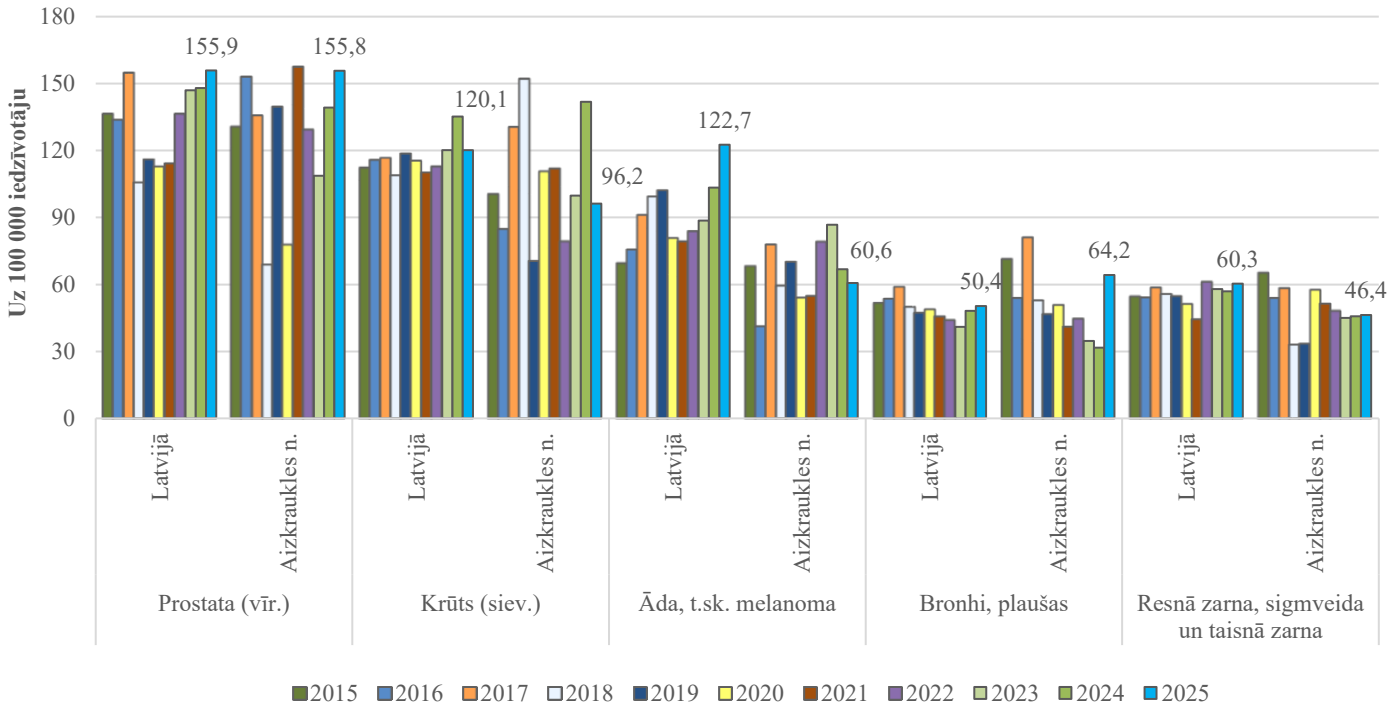
Mirstības no ļaundabīgajiem audzējiem rādītāji jāvērtē kopā ar saslimstības līmeni. Ik gadu Aizkraukles novadā reģistrē ap 150 jaunu saslimšanas gadījumu ar kādu onkoloģisku slimību. **Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem** dinamikā ir mainīga, un, izņemot 2015. un 2017. gadu – zemāka nekā vidēji Latvijā (skat. 8. attēlu). 2025. gadā reģistrēti 160 jauni saslimšanas gadījumi, un tas ir lielākais reģistrēto onkoloģisko pacientu skaits Aizkraukles novadā kopš 2017. gada. Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem līdz 64 gadu vecumam Aizkraukles novadā ir līdzīga kā vidēji valstī, 2025. gadā Aizkraukles novadā reģistrēti 274 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 292).

8. attēls. **Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Līdzīgi kā vidēji Latvijā, biežāk diagnosticētie audzēji Aizkraukles novadā ir prostatas audzējs vīriešiem, krūts audzējs sievietēm, ādas audzēji, t.sk. melanoma, bronhu un plaušu audzēji un resnās, sigmveida un taisnās zarnas audzēji (skat. 9. attēlu).

9.attēls. **Saslimstība ar biežākajiem ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Visbiežāk diagnosticētais ļaundabīgais audzējs Latvijā ir prostatas audzējs vīriešiem. Tā diagnostika ir samērā vienkārša, kā arī Latvijā ir ieviesta skrīninga programma vīriešiem no 50 līdz 75 gadu vecumam. Aizkraukles novadā pirmreizēji reģistrēto gadījumu skaits ar prostatas audzēju dinamikā svārstās, atsevišķos gados pārsniedzot 20 jaunus saslimšanas gadījumus gadā. Visaugstākā saslimstība reģistrēta 2021. gadā, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 38% (skat. 9. attēlu). 2025. gadā diagnosticēto saslimšanas gadījumu relatīvais skaits bija līdzīgs kā vidēji Latvijā.

Arī krūts audzēja savlaicīga diagnostika ir iekļauta skrīninga programmā sievietēm no 50 līdz 68 gadu vecumam. Apmēram puse diagnosticēto gadījumu ir sievietēm vecumā no 60 līdz 80 gadiem; ik gadu krūts audzējs tiek diagnosticēts arī sievietēm, kas jaunākas par 30 gadiem. Aizkraukles novadā pirmreizēji reģistrēto gadījumu skaits ar krūts audzēju dinamikā svārstās. Visaugstākā saslimstība reģistrēta 2018. gadā, kad reģistrēti 24 jauni saslimšanas gadījumi, rēķinot uz 100 000 sievietēm – 152 gadījumi (vidēji Latvijā 109). 2025. gadā diagnosticēto saslimšanas gadījumu relatīvais rādītājs ir par 20% zemāks, salīdzinot ar situāciju vidēji Latvijā (skat. 9. attēlu).

Saslimstība ar ādas audzējiem, t.sk. melanomu, visā Latvijā ir pieaugusi un tā kļuvusi par trešo biežāk diagnosticēto audzēju lokalizāciju Latvijā. Aizkraukles novadā saslimstība ir zemāka nekā vidēji valstī; gada laikā tiek diagnosticēti vidēji 20 jauni saslimšanas gadījumi. 2025. gadā saslimstība ir uz pusi zemāka nekā vidēji valstī – 67 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 123), kas varētu norādīt uz nepietiekamu audzēju diagnostiku (skat. 9. attēlu).

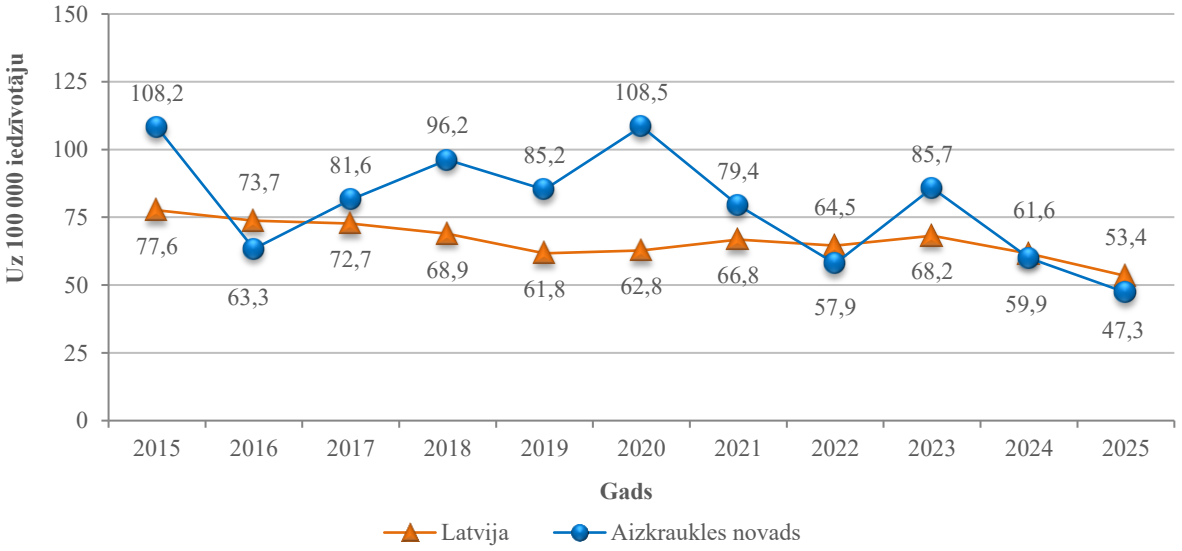
Saslimstība ar bronhu un plaušu ļaundabīgajiem audzējiem Aizkraukles novadā no 2018. gada dinamikā samazinājās, bet 2025. gadā ir pieaugusi uz pusi, ja salīdzina ar 2024. gadu, sasniedzot 64 gadījumus uz 100 000 iedzīvotājiem (vidēji Latvijā 50); vīriešiem bronhu un plaušu audzēju diagnosticē biežāk nekā sievietēm.

Resnās, sigmveida un taisnās zarnas ļaundabīgie audzēji ir iekļauti skrīninga programmā iedzīvotājiem no 50 līdz 74 gadu vecumam. Lai gan slimība var skart arī gados jaunus cilvēkus, saslimstība ar šiem audzējiem strauji pieaug pēc 50 gadu vecuma. Aizkraukles novadā pirmreizēji reģistrēto resnās, sigmveida un taisnās zarnas ļaundabīgo audzēju gadījumu relatīvais skaits ir zemāks nekā vidēji Latvijā, 2025. gadā saslimstība bija par 23% zemāka nekā vidēji valstī (skat. 9. attēlu).

Citi biežāk diagnosticētie ļaundabīgie audzēji Aizkraukles novadā ir limfoīdo, asinsrades un radniecīgo audu ļaundabīgie audzēji (2025. gadā pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 17%), dzemdes kakla ļaundabīgais audzējs sievietēm (2025. gadā pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 37%) un kuņģa ļaundabīgais audzējs (2025. gadā pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 39%).

Mirstība no **ārējiem nāves cēloņiem** (piemēram, pašnāvības, transporta nelaimes gadījumi, vardarbība, dūmu un uguns iedarbe, kritieni, noslīkšana, saindēšanās u.c.) Aizkraukles novadā dinamikā svārstās no 19 līdz 37 nāves gadījumiem gadā; 2025. gadā mirstība no ārējiem cēloņiem Aizkraukles novadā bija 67,8 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (skat. 4. attēlu); no visām mirušajām personām 76% bija vīrieši, kā arī nedaudz vairāk kā trešdaļai visu bojāgājušo (37% jeb 7 personām) asinīs konstatēts alkohols, t.sk. 4 personām – virs 1,5 promilēm.

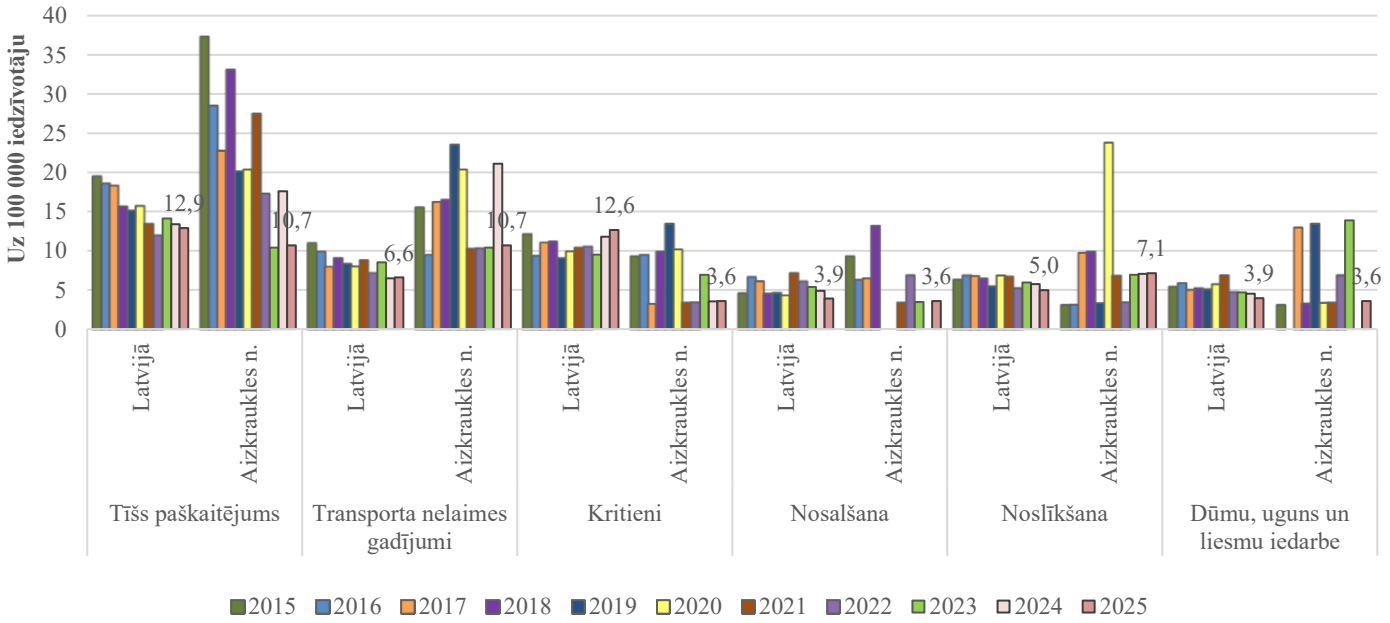
10.attēls. **Priekšlaicīga mirstība no ārējiem nāves cēloņiem 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

No visām mirušajā personām ārējo cēloņu dēļ Aizkraukles novadā 68% bija jaunākas par 65 gadiem. Priekšlaicīga mirstība no ārējiem nāves cēloņiem Aizkraukles novadā pēdējos gados ir līdzīga kā vidēji valstī, 2025. gadā – pat nedaudz zemāka (skat. 10. attēlu).

Mirstība no dažādiem ārējiem cēloņiem pa gadiem ir ļoti svārstīga, jo novados ar nelielu iedzīvotāju skaitu katrs nāves gadījums būtiski ietekmē relatīvā rādītāja tendenci.

11. attēls. **Mirstība no izplatītākajiem ārējiem nāves cēloņiem 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Aizkraukles novadā reģistrēto pašnāvību skaits ir augsts, no 2015. gada līdz 2025. gadam no pašnāvībām mirušas 74 personas. Dinamikā novērojams no pašnāvībām mirušo skaita samazinājums, lai gan tikai 2023. un 2025. gadā rādītājs bija zemāks nekā vidēji valstī (skat. 11. attēlu). Augstākais pašnāvību skaits bija 2015. gadā, kad reģistrēti 12 nāves gadījumi (37,3 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju). Apmēram $^{3}/_{4}$ pašnāvību Aizkraukles novadā veikušas personas, kuras jaunākas par 65 gadiem, kā arī $^{4}/_{5}$ jeb 82% no visām pašnāvībām veikuši vīrieši.

Transporta nelaimes gadījumos bojā gājušo skaits Aizkraukles novadā dinamikā ir svārstīgs, tomēr saglabājas augstāks nekā vidēji Latvijā. Kopumā no 2015. līdz 2025. gadam Aizkraukles novadā transporta nelaimes gadījumos mirušas 49 personas. Visaugstākais bojā gājušo skaits reģistrēts 2019. gadā, kad reģistrēti 7 nāves gadījumi (23,4 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju). 2025. gadā transporta nelaimes gadījumos bojāgājušo relatīvais rādītājs ir 1,6 reizes augstāks nekā vidēji valstī (skat. 11. attēlu). 84% no bojāgājušajiem bija jaunāki par 65 gadiem, t. sk. arī 3 bērni, kas jaunāki par 15 gadiem. Transporta nelaimes gadījumos ļoti būtiska loma ir alkohola lietošanai: Aizkraukles novadā laika periodā no 2015. gada līdz 2025. gadam 45% no visiem transporta nelaimes gadījumos bojāgājušajiem, kuri ir vecāki par 15 gadiem, asinīs bija konstatēts alkohols (vidēji Latvijā 42%).

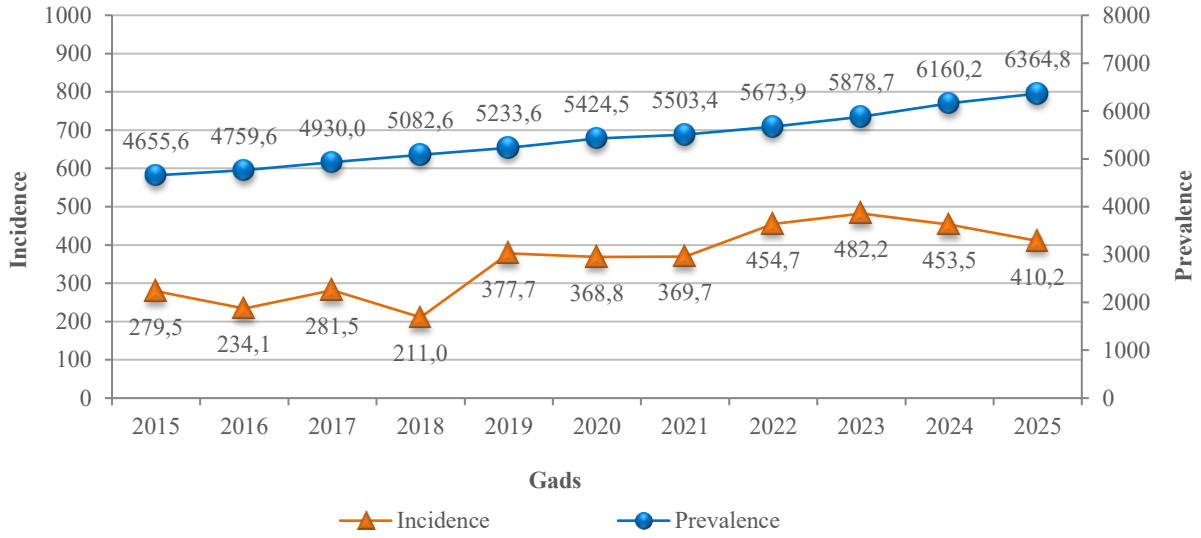
Būtisks ārējais nāves cēlonis Aizkraukles novadā ir noslīkšana, kopumā šajā periodā dzīvību zaudējušas 25 personas, arī bērni. Vislielākais noslīkušo skaits reģistrēts 2020. gadā, kad noslīka 7 personas. Pēdējos trīs gados noslīkušo skaits, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju, ir augstāks nekā vidēji valstī, 2025. gadā pārsniedzot vidējo rādītāju par 44%. 60% no noslīkušajiem asinīs konstatēts alkohols.

Atsevišķos gados ir reģistrēta augsta mirstība no tādiem arējiem nāves cēloņiem kā nejauša saindēšanās un indīgu vielu iedarbe, t.sk. ar alkoholu (2023. gadā – 6 personas), kritieni (2019. gadā – 4 personas), dūmu, uguns un liesmu iedarbe (2017., 2019. un 2023. gadā – 4 personas), nosalšana (2015. gadā – 4 personas).

Mirstība no **gremošanas sistēmas slimībām** Aizkraukles novadā ir līdzīga kā vidēji Latvijā, 2025. gadā samazinājusies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bet par 8,7% augstāka nekā vidēji Latvijā (skat. 4. attēlu). Gremošanas sistēmas slimības, it sevišķi ar alkohola lietošanu saistītās, bieži vien ir priekšlaicīgas nāves cēlonis – Aizkraukles novadā 2025. gadā 47% no visiem mirušajiem bija jaunāki par 65 gadiem (vidēji Latvijā – 45%). Nozīmīgākais nāves cēlonis gremošanas sistēmas slimību grupā ir aknu fibroze un ciroze (17% no visām gremošanas sistēmas slimībām), alkohola izraisītas aknu slimības (15%), zarnu asinsvadu slimības (11%), kuņģa čūla (11%). Lai gan Latvijā no gremošanas sistēmas slimībām mirušo vīriešu un sieviešu proporcija ir apmēram līdzīga, Aizkraukles novadā augstāka mirstība ir starp vīriešiem – 2025. gadā no visiem mirušajiem 76% bija vīrieši.

No jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits (incidence) ar **cukura diabētu** uz 100 000 iedzīvotāju Aizkraukles novadā līdz 2023. gadam pieauga, pēdējos divus gadus samazinās, tomēr 2025. gadā rādītājs saglabājas augstāks nekā vidēji Latvijā (410 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju, vidēji Latvijā 376). Kopējais cukura diabēta pacientu relatīvais skaits (prevalence) Aizkraukles novadā ir lielāks nekā vidēji valstī, 2025. gadā sasniedzot 6365 gadījumus uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā – 5724). Mirstība no cukura diabēta Aizkraukles novadā ir nedaudz zemāka kā vidēji valstī, 2025. gadā samazinājusies, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, kā arī ir par 26% zemāka nekā vidēji valstī (21,4 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju, vidēji Latvijā 29,1).

12.attēls. **Cukura diabēta izplatība Aizkraukles novadā 2015.-2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

Saslimstība ar atsevišķām **infekcijas slimībām** – tuberkulozi, HIV, AIDS un ērču pārnēsātajām slimībām Aizkraukles novadā dinamikā ir mainīga un daudz neatšķiras no saslimstības vidēji valstī.

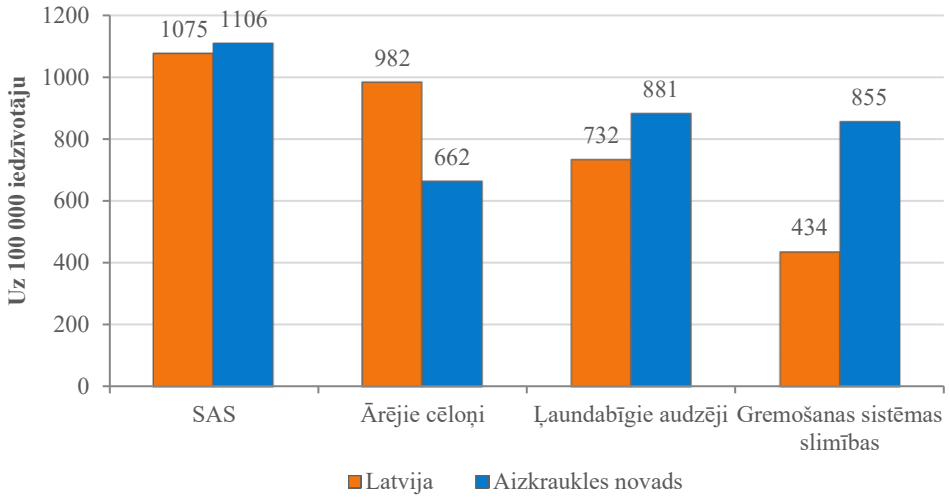
2025. gadā ir pieaugusi saslimstība ar tuberkulozi, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī.

Saslimstība ar ērču pārnēsātajām infekcijas slimībām dinamikā ir mainīga un atšķiras pa gadiem. Aizkraukles novadā ik gadu ir reģistrēti jauni saslimšanas gadījumi ar laimboreliozi. Vislielākais saslimušo skaits reģistrēts 2015. un 2020. gadā, kad saslima 9 personas. Saslimstība ar ērču encefalītu ir zemāka nekā ar laimboreliozi, 2018. gadā nebija reģistrēts neviens saslimšanas gadījums, bet citos gados – no 1-3 gadījumiem, bet tikai 2015. un 2025. gadā reģistrēja 4 personas gadā.

Saslimstība ar HIV Aizkraukles novadā ir zemāka nekā vidēji Latvijā, kopš 2015. gada reģistrēti 27 jauni saslimšanas gadījumi, kopš 2021. gada – kāds gadījums ik gadu. Augstākais saslimšanas gadījumu skaits reģistrēts 2016., 2017. un 2024. gadā, kad vienā gadā reģistrēti 5 jauni gadījumi. 2025. gadā reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits ar HIV samazinājies (skat. tabulu). Arī saslimstība ar AIDS ir zemāka, tomēr kopš 2015. līdz 2025. gadam reģistrēti 6 jauni saslimšanas gadījumi; 2025. gadā – rādītājs pieaudzis (skat. tabulu).

Potenciāli zaudēto mūža gadu (PZMG) rādītājs līdz 64 gadu vecumam uz 100 000 iedzīvotāju Aizkraukles novadā dinamikā ir mainīgs, atsevišķos gados ir gan virs, gan zem vidējā rādītāja valstī. Visvairāk potenciālo mūža gadu, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju, zaudēts 2023. gadā – 6379 zaudēti mūža gadi uz 100 000 iedzīvotāju. 2025. gadā rādītājs bija 4970 gadi, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 20% (skat. tabulu).

13. attēls. **Potenciāli zaudētie mūža gadi 0-64 g. v. 2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju**

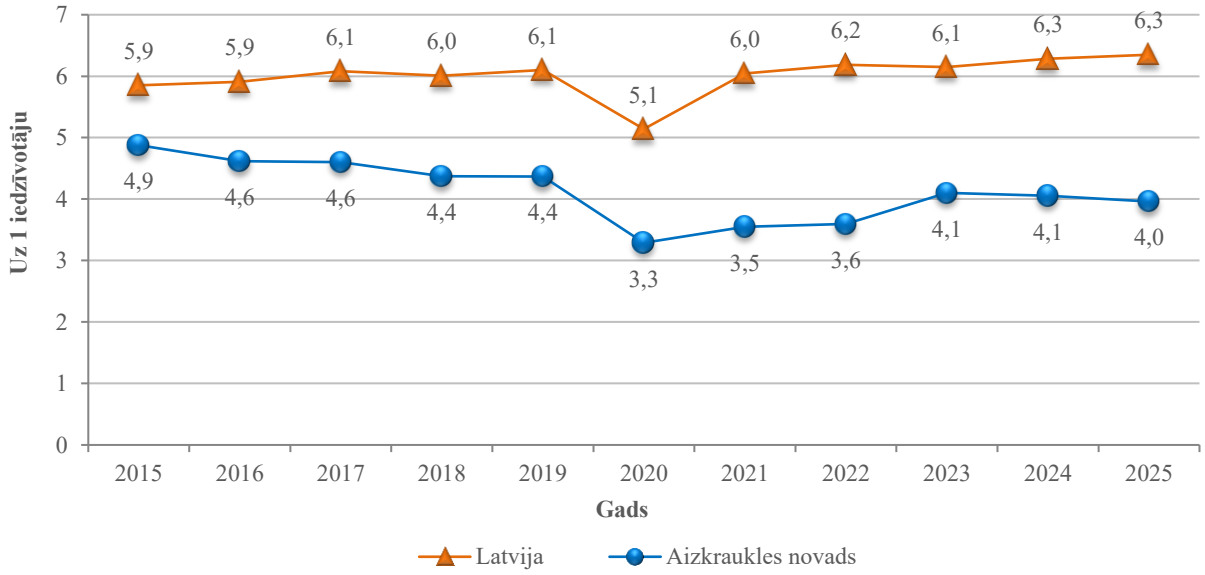

Visvairāk potenciāli zaudēto mūža gadu Aizkraukles novadā tiek zaudēti sirds un asinsvadu slimību dēļ – 2025. gadā reģistrēti 1106 zaudēti mūža gadi, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju. Šis rādītājs ir vien par 2% augstāks nekā vidēji Latvijā. Otrs nozīmīgākais cēlonis, kura dēļ tiek zaudēti daudz mūža gadu, ir ļaundabīgie audzēji. 2025. gadā ļaundabīgo audzēju dēļ zaudēts 881 mūža gads, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju. Trešajā vietā ir gremošanas sistēmas slimības – 855 zaudēti mūža gadi, izsakot uz 100 000 iedzīvotāju, uz pusi pārsniedzot vidējo rādītāju valstī. No ārējiem cēloņiem potenciāli zaudēto mūža gadu rādītājs ir salīdzinoši zems – 662 zaudēti mūža gadi uz 100 000 iedzīvotāju (skat. 13. attēlu).

Praktizējošo ārstu relatīvais **skaits** (uz 10 000 iedzīvotāju) Aizkraukles novadā ir zemāks nekā vidēji Latvijā – 2025. gadā bija 32 ārsti jeb 11,5 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā – 34,6 ārsti), tomēr augstāks nekā vairumā Latvijas novadu, jo Aizkrauklē darbojas "Aizkraukles klīnika", kura sniedz 1. līmeņa slimnīcas pakalpojumus novada un tuvējā reģiona iedzīvotājiem. Praktizējošo ģimenes ārstu, pediatru un internistu skaits, kuri sniedz primārās veselības aprūpes pakalpojumus, ir zemāks nekā vidēji valstī – 2025. gadā 6,4 uz 10 000 iedzīvotāju, vidēji Latvijā – 10,4. Dinamikā ģimenes ārstu, pediatru un internistu skaits Aizkraukles novadā samazinās – no 25 ārstiem 2015. gadā līdz 18 ārstiem 2025. gadā.

Valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju raksturo veselības aprūpes pieejamību valstī. Aizkraukles novadā valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju ir zemāks nekā vidēji Latvijā (skat. 14. attēlu). Sākoties Covid-19 pandēmijai, 2020. gadā apmeklējumu skaits vēl vairāk saruka, tad pamazām palielinājās, tomēr rādītājs aizvien ir zemāks, nekā bija pirms pandēmijas.

14. attēls. **Valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits 2015.-2025. gadā, uz 1 iedzīvotāju**

Mājas vizīšu skaits, kā arī mājas vizīšu īpatsvars no visiem ambulatorajiem apmeklējumiem Latvijā ik gadu samazinās, arī Aizkraukles novadā ir samazinājies no 0,21 gadījuma uz 1 iedzīvotāju 2015. gadā līdz 0,09 gadījumiem uz 1 iedzīvotāju 2025. gadā. Mājas vizītes 2025. gadā Aizkraukles novadā veidoja 2,2% no visiem apmeklējumiem, kas salīdzinoši ir ļoti augsts īpatsvars (skat. tabulu).

Saīsinājumi:
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
EGRIS – Epidemioloģisko gadījumu reģistrēšanas informācijas sistēma
LV – Latvija
PREDA – Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs
SAS – Sirds un asinsvadu slimības
SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs
SSK-10 – Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija, 10. redakcija
VISUMS – Valsts infekcijas slimību uzraudzības un monitoringa sistēma